तिष्टोमो न प्राप्नोति न ह्यबहुपत्नीकस्य पत्नीभिः सहापां प्रति गमनं बहुपत्नीकं च पात्नेवतोन्नयनं सम्भवति · नैष दोषः · धर्मप्रज्ञासम्पन्ने दारे नान्यां कुर्वीतेति स्मरणात् सर्व एव त्रैवर्णिकः प्रथमकल्पे एकपत्नीकः प्रथमकल्पे च ज्योतिष्टोमशास्त्रं नित्यं प्रवर्तते नानुकल्पऽएव · तत्र बहूनां मुख्यानां पत्नीनां कदाचित्सम्भवः कदाचिदसम्भव इति शास्त्रान्तरवशात्सम्भवतीं संख्यामङ्गीकृत्यैतद्वचनं वृत्तमिति गम्यते · ततश्च यस्यैका पत्नी तस्य तयैव सह यति सैव द्वौ पात्नेवतौ उन्नयति यस्य द्वे तस्य द्वाभ्याम् द्वेऽअपि द्वौ-द्वौ पात्नेवतावुन्नयतः यस्य बह्व्यः तस्य बह्वीभिः तिस्रो पि द्वौ पात्नेवतौ पृथगुन्नयतीत्येवमवधार्यते । एकेन पात्नेवतेन पशुशुन्धनम् अपरेणोर्वभिषेकः ।

प्रत्येत्य चात्वालस्योपरि मैत्रावरुणचमसं वसतीवरीश्च सꣳस्पर्शयति समाप इति (६.२८) ॥१२॥ उलाशयात्प्रत्यागत्य चात्वा॰रि अध्वर्युर्मैत्रा॰वरीश्च परस्परं संमर्शयति अन्योऽन्यसंसर्गायोभयस्था अपः संयोजयतीत्यर्थः · अत्र चमसशब्देन लक्षणया तत्स्था आप उच्यन्ते ।

इतरेतरस्मिन्व्यानयन्त्येके ॥१३॥ शाखिनः इत॰स्मिन्व्यानयनं कुर्वन्ति ।

मैत्रावरुणचमसे प्रथमम् ॥१४॥ अस्मिन्पक्षे प्र॰मं मै॰मसे वसतीवरीर्निनयन्ति ततो मै॰साद्वसतीवरीषु निनयन्तीत्यर्थः उभयत्र समापोऽअद्भिरित्ययं मन्त्रः । पूर्वस्मिन्पक्षे उभयोः संमार्जनमात्रमुपायेन[1] कार्यम् न क्वचित्कस्यचिन्निनयनम् अस्मिंश्च पक्षे इतरस्य मध्यऽइतरस्य निनयनमिति विशेषः ।

होतृचमसे वसतीवरीः कृत्वा यजमानाय प्रयच्छति निग्राभ्याः ॥१५॥ ततोऽध्वर्युर्होतृ॰वरीः कृत्वा आसिच्य य॰नाय समर्पयति · ताश्चाध्वर्युणा यजमानाय समर्पिताश्चमसस्था आपो निग्राभ्यासंज्ञका भवन्ति अभिषवार्थाः ताभ्य एव च ग्रहा अपि ग्रहीष्यन्ते · अनेकयजमानके च गृहपतयऽएव निग्राभ्यासमर्पणम् परार्थत्वात् ।

होत्रा पृष्टः प्रत्याहोतेव नंनमुरिति (३.१.३.३१) ॥१५॥ ततः सर्वे चात्वालाद्धविर्धानद्वार्युपविष्टं होतारं प्रत्यागच्छन्ति · ततो होताध्वर्युं पृच्छति अध्वर्योऽवेरपाऽ इत्येवम् · सोऽध्वर्युरेवं हो॰ष्टः सन् उते॰मुरित्येवं प्रतिवक्ति ।

---

१) Thus B. संसर्ग॰ A.